

tras *tendillos*, Erau *tendis* (Vayssier, Couzinié, Mâzuc). Amb tractament mig-savi del grup -cl-: Perigord *tendèclo* 'canelobre' («kerzenhalter», Krüger, *Hochpyr.* A, II, 192); amb ulterior reducció del grup: Gironda *tenéque* f. «engin de chasse, sorte de casse-pied» (Moureaux, *Patois de La Teste*); bearn. *entenecât* (Palay). I representants dial. en el Nord i el Sud d'Itàlia (Bertoldi, *Colonizzazioni Medit. Occid.*, 203). En relació més indirecta, signifiquen 'tendó': *tenille* a Bazàs, *tendil* als Cevennes, i *tendí* en el TdF (Zauner, *RFgn.* XIV, 352). *Tenellàs*. *Teneller*.

Mots savis: *Tens*, forma crudita del participi *tensus* de *tendere* [Lab.]: «tibant», Fontserè, *CiFiNat.*, 48 i lèxic. *Tensar*. *Tensió* [Lab.]; +*hipertensió*, +*hipotensió*, +*hipertens*, +*hipotens*. *Tensiu* [1911, Vogel]. *Tresor*; i el cpt. *tensimetre*.

*Tendent*; *tendència* [Lab.]; *tendenciós* [DOrt.].

*Tendó* [DTo. 1647], pres del ll. mod. *tendo*, -inis, format a imitació del gr. *τένων*, *τένοντος* id. (de la mateixa arrel indoeur.), amb adaptació al ll. *tendere*, i terminació segons el model de mots llatins com *testudo*, -*udinis* 'instrument de cordes', *teredo*, -*dinis* 'quera' etc.; el fr. *tendon* ja apareix en el S. XIV. Cf. *tendrum* (TENDRE adj.). *Tendinós*.

*Atendre* [fi S. XI], del ll. ATTÈNDÈRE 'estendre o parar (l'orella cap a una cosa)', 'posar atent (l'esperit), atendre'. En un conveni feudal entre dos senyors de Conflent-Cerdanya, c. 1081: «sicut superius scriptum est, si t'o tenré et t'o atendré totum sine tuo engan»; la mateixa fórmula en un del Vallespir (Serrallonga), c. 1088; i, més avall, una forma de subjuntiu, preciosa, que ja presenta el canvi de ND en -n-: «et hec omnia convenio tibi ched o faça et t'o atena tot, sine tuo engan» (RLR III, 281.9f., 283, 284.2); *atendré* 1107 (infra, a *contendre*); «que dejunem la senta quarentena, ab almoines, ab oracions, ab bona voluntat, e que devam *atendre* a Sanct' Eclésia, a odir nostres menestirs», *Homilies d'Org.*, 7r3; «açò-ls prometem en la fe de Déu, e en la nostra, que açò-ls *atendriem* sens corrupiment, e éls que-ns servirien bé e leyalment», Cròn. de Jaume I (Ag., 89). El sentit és generalment, en cat., 'atendre, complir, una obligació': «Lealtat és aquella virtut qui fa *atendre* als hòmens ço que prometen»; «Lo dia de Quinquagèsima *atané* e complí ço que havia promès», Llull (*A. Sci.* I, 256; *Benedicta Tu*, 337).

La forma antiga del tema de perfet era *ates-* i per tant això s'hauria d'estendre fins al Subj. impf.; però ja en mss. d'autors de fi S. XIII es vacilla entre *atesés* i l'analogic *atenés*: «per ço que *atasés* al Orifany ço que li havia promès», Llull (*Merav.*, NCl. II, 152); «per tots los loguars --- fes hom repicar les campanes --- per tal que cels qui-u oyrián e fossen de edat d'armes a portar, *atenéssan* al rey e no-s poguesen acusar d'açò, segons que és escrit en l'usatge --- *Princeps namque*», Desclot (NCl. IV, 133.20, així el ms. bàsic de l'ed. NCl. i *atenessen* en dos més, però *atesessen* en B i O).

Com ja s'ha apuntat a ATÈNYER, les formes com *atès*, *atesés*, comunes a tots dos verbs feren que sovint

es barrejin els dos mots l'un amb l'altre, de manera que de vegades no es veu ben bé de quin es tracta, o bé hi ha un poc el contingut semàntic de tots dos: «la mala prudència del món ensenya als seus primerament que cerquen les coses terrenals e que les *atenguen* e que les guanyen e posseesquen», Eiximenis (*Dones*, § 150, fº 107v1, on I reemplaça el mot per *encerquen*).

Era un mot predilecte d'Eiximenis, que l'usa molt sovint: «*atén* qui li està engir» en una prosificació del *Libre de les Dones* (*EntreDL* I, § 2, v. 66); en plagiar el *Maldit* de Cerverí, allà on aquest (v. 375) havia escrit «ara us acordats bé», que potser sonà arcaic al franciscà, ho canvià en «e *atén* aci bé» (*Terç*, § 950ss.; *EntreDL*, p. 236, n. 168). En general pertanyia a l'estil sermonador i catequístic: «*Atenets* i vejats com és breu e spatxada la via que porte a la libertat», Ant. Canals (*Providència*, NCl., 119).

Restà usual en la poesia popular: «si vols que l'amor t'*atenga* / dóna-li un brot d'orenga, / d'orenga o de llessamí»; «para bé las oreyas, / *atén* lo que-t diré» c. 1795, reco. a les Guillerics (MilàF, *Romilo*, 571.9, 103.14). I no ha desaparegut de la llengua comuna, almenys l'escripta: «comunicar les nostres coses als altres, és naturalesa; saber *atendre* en allò que-ns altres ens comuniquen, és educació», Maragall adaptant un pensament de Goethe (al. *mitteilen/beachten*) (*Pens. de G.*, 53.4).

Des d'antic es troben mostres en augment que el poble tendia a confondre'l amb el parònim ATÈNYER (veg. aquest); pitjor encara a Men.: «món, monot, / qui promet molt, / i *atany* pòc», Camps Merc. (*Folk. Men.* I, 313). Del part. *atès*, una de les aplicacions principals avui és en la locució conjuntiva *atès que* 'tenint en compte que'. *Atesa* mall. 'fet d'atendre una promesa': «casi negú creya que --- així com m'havien fetes les promeses, m'arribassen a fer les *ateses*», AMALcover (BDLC XI, 132).

*Atent*, pres de *attentus* 'el qui ha atès', pròpt. participi de *attendere* [JoMartorell]: «Dient l'Emperador tals o semblants paraules, les orelles de Tirant staven *atentes* a les rahons» (Ag. II, 13) [1507, Busa-N., DT. 1647]; *atentament*; rar en cat. *atentiu*, -*tivol*. *Atendència*. *Atendible*. *Atenedor*. *Atenent*. *Atenció* [1507, Busa-N.]; *estar ab atenció*: intento esse animo», OPou (*TbPu.*, 167), ll. *attentio*, -*onis*, id. *Atencional*. *Desatendre* [Belv.]; *desatent* [Belv.]; *desatenció* [Belv.]. *Ténder* 'vagó que forneix el combustible a la locomotora' [1868, *SLitCosta*], pres de l'angl. *tender* id., derivat del verb *tend*, que és afèresi de *attend*, perquè atén a les necessitats del maquinista.

*Contendre* [S. XI] del ll. CONTÈNDÈRE 'esforçar-se', 'lluitar'. Apareix sovint en els juraments feudals, assegurant que un senyor no disputarà o violarà la possessió que un altre té, o reivindica, d'una fortalesa, un dret etc. «No te *contendré* ---», *InuLC*, en dos juraments de 1081 i en un de 1132 (en part els mateixos que he citat, supra, per a *atendré*, de *atendre*), i com: «Juro ego Erm. Joçbert --- ad te Gauceran Mir --- de ipsos kastellos de Josa et de Orsera --- et de Gósal,